

УДК 349.3

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.2.12>

СОЦІАЛЬНІ ПОСЛУГИ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ

Полянський А.П.,

*аспірант кафедри соціального права,**Львівський національний університет імені Івана Франка,*

ORCID: 0009-0006-2205-1273

Полянський А.П. Соціальні послуги Державної служби зайнятості.

У статті проведено дослідження видів та змісту соціальних послуг, які надає спеціалізований кар'єрний радник особам з інвалідністю у механізмі працевлаштування. Наголошено, що відповідні послуги надаються лише зареєстрованим як безробітні особам з інвалідністю. Розмежовано загальне та персоналізоване інформування та консультування, а також професійні інформування та консультування як складові професійної орієнтації. Зроблено висновок, що проведена професійна орієнтація осіб з інвалідністю на етапі обрання напрямку навчання для отримання професійно-технічної чи вищої освіти сприятиме їх ефективному працевлаштуванню з урахуванням індивідуальних характеристик та стану ринку праці. Визначено вагомий роль профілювання як інноваційної технології діяльності сервісних соціальних служб. Наведено приклади різних моделей такого профілювання у зарубіжних державах. Проведено порівняльний аналіз законодавчих дефініцій одного і того ж поняття у різних Законах України. Зроблено висновок, що перелік соціальних послуг та їх поняття, закріплені у різних Законах України, повинні бути єдиними. Наголошено, що потрібно узгодити між собою Закони України «Про зайнятість населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю». Законодавчі дефініції повинні бути універсальними та бути закріпленими у базовому законі, що регулює відповідну сферу відносин. Всі дефініції, що стосуються сфери зайнятості повинні бути закріплені у Законі України «Про зайнятість населення». Перегляду потребують законодавчі дефініції професійної орієнтації, професійного навчання, професійної реабілітації, професійного відбору. Аргументовано на потребі закріплення стандарту працевлаштування осіб з інвалідністю: пріоритетними для пошуку є напрями роботи в межах професії, яку б людина обрала, якби не мала інвалідності взагалі. Обґрунтовано, що професійне навчання як професійна реабілітація повинне надаватись особам, що втратили контакт із ринком праці або особам, яким необхідний додатковий захист. Усім іншим потрібно забезпечити доступ до професійної освіти. Автор стверджує, що у процедурі пошуку зайнятості особи з інвалідністю «дорожньою картою» є індивідуальний план її працевлаштування. Він є основою моніторингу працевлаштування як комплексної соціальної послуги у сфері зайнятості особи.

Ключові слова: зайнятість, особа з інвалідністю, законодавство, професійна орієнтація, професійне навчання, професійна реабілітація, профілювання, досвід зарубіжних держав, працевлаштування, безробіття.

Polianskyi A.P. Social services of the State Employment Service.

The article studies the types and content of social services provided by a specialized career counselor to persons with disabilities in the employment mechanism. It was emphasized that relevant services are provided only to registered unemployed persons with disabilities. A distinction is made between general and personalized information and counseling, as well as professional information and counseling as components of professional orientation. It was concluded that the professional orientation of people with disabilities at the stage of choosing a direction of study for obtaining vocational or higher education will contribute to their effective employment, taking into account individual characteristics and the state of the labor market. The significant role of profiling as an innovative technology in the activities of social services has been identified. Examples of various models of such profiling in foreign countries are given. A comparative analysis of legislative definitions of the same concept in various Laws of Ukraine was conducted. It was concluded that the list of social services and their concepts, enshrined in various Laws of Ukraine, should be unified. It was emphasized that it is necessary to harmonize the Laws of Ukraine «On Employment of the Population», «On Compulsory State Social Insurance in Case of Unemployment», «On Rehabilitation of Persons with Disabilities». Legislative definitions should be universal and enshrined in the basic law regulating the relevant sphere of relations. All definitions related to the sphere of employment should be enshrined in the Law of Ukraine «On Employment of the Population». Legislative definitions of vocational guidance, vocational training, vocational rehabilitation,

and vocational selection need to be revised. The argument is based on the need to establish a standard for employment of people with disabilities: the priority areas for search are areas of work within the profession that a person would choose if they did not have a disability at all. It is justified that vocational training as a form of professional rehabilitation should be provided to persons who have lost contact with the labor market or persons who need additional protection. Everyone else needs to be provided with access to vocational education. The author argues that in the employment search procedure for a person with a disability, the «roadmap» is an individual employment plan. It is the basis for monitoring employment as a comprehensive social service in the field of employment of a person.

Key words: employment, person with disability, legislation, professional orientation, professional training, professional rehabilitation, profiling, experience of foreign countries, employment, unemployment.

Постановка проблеми. Особи з інвалідністю як суб'єкти ринку праці, що шукають роботу чи є безробітними, у законодавстві про зайнятість населення позначені характеристикою «потенційно низька можливість працевлаштування та ризик тривалого безробіття» [1]. Рівень зайнятості таких осіб складає одну п'яту від всіх працездатних, однак, безумовно, він також залежить від вікового критерію осіб, що здійснюють трудову діяльність. Наведемо статистику: у вікових групах 18–35 та 36–59 років, а також старших 60 років відсоток працюючих складає відповідно 28, 29 і 6. Окремо слід виділити групу осіб з інтелектуальними та психічними порушеннями [2].

Завдання держави як суб'єкта, що відповідальний за загальний добробут без дискримінації, та побудову юридичного механізму реалізації прав всіх потребуючих, організувати види системної державної підтримки, яка б забезпечувала подолання бар'єрів у реалізації права на працевлаштування осіб з інвалідністю. Одним із таких видів є передбачені законодавством про зайнятість населення соціальні послуги, що надають спеціалізовані кар'єрні радники державної служби зайнятості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інклюзивні механізми працевлаштування та соціальні послуги різних видів, як невід'ємну їх складову, досліджено у працях К.В. Бориченко [3; 4], В.Я. Бурака, І.М. Ласько [5], П.Д. Пилипенка [6], О.М. Рим [7, с. 334–336], В.А. Оверчук [8], О.В. Тищенко, С.М. Черноус [9] та інших вчених. Водночас ухвалені зміни до Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю», які вводяться в дію 01.01.2026 р., визначають потребу у нових теоретичних та аналітичних розвідках [10].

Метою статті є загальна характеристика соціальних послуг, що надають відповідно до законодавства про зайнятість населення та соціальний захист від безробіття, під кутом зору суб'єкта реалізації права на працевлаштування особою з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу. Право особи з інвалідністю на отримання соціальних послуг відповідно до законодавства про зайнятість населення та соціальний захист на випадок безробіття передбачено ст. 17 Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права осіб з інвалідністю на працю» [10].

А ст. 24 Закону України «Про зайнятість населення» [1] та ст. 7 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття» [11] визначено перелік соціальних послуг з працевлаштування, які надаються особам, що зареєструвалися в державній службі зайнятості та загальні засади їх надання. Правові умови та порядок застосування відповідних законодавчих норм визначені постановами Кабінету Міністрів України № 237 від 17.03.2023 р. та № 446 від 30.03.2023 р. [12; 13].

Відзначимо, що ст. 181 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю» (в ред. Закону України № 4219) [10] визначено право особи з інвалідністю на працевлаштування шляхом реєстрації її як безробітної відповідно до законодавства про зайнятість населення, а також через звернення до суб'єктів господарювання, що надають послуги з посередництва та працевлаштування. Повний спектр соціальних послуг, зокрема ведення обліку осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах через відсутність роботи та шукають можливості для працевлаштування, а також подальша взаємодія із ними, надають центри зайнятості [13]. Відповідно до п. 5 Порядку № 237 [12] соціальні послуги надають спеціалізовані кар'єрні радники. Такими є: інформаційні; консультаційні; професійної орієнтації; професійного навчання; індивідуального планування працевлаштування.

Обов'язок забезпечення організації або надання інформаційних та консультаційних послуг покладено на адміністратора центра зайнятості. Зміст інформації, отриманої особою, можна розмежувати на загальну (для прикладу, про права, обов'язки, порядок та умови отримання соціальних послуг загалом (пп. 1 п. 6 Порядку № 237 [12]) та персоналізовану, яка надається особі з урахуванням її індивідуальних потреб. Напрямки на зміст персоналізованої інформації визначено пп. 2 п. 6 Порядку № 237 [12]. Вони передусім залежатимуть від результатів пройденого особою

профілювання (самостійно або за допомогою кар'єрного радника) відповідно до Методики [14] та профільної групи особи. Узагальненими питаннями для проведення інформування та консультування є: наявні вакансії, варіанти підбору роботи, можливості самостійного пошуку та підвищення конкурентоспроможності на ринку праці, постійні міні-ярмарки та ярмарки вакансій, презентації роботодавців, дні відкритих дверей, семінари із загальних питань зайнятості та стан ринку праці (п. 1 Розділ II [14]). Додатково варто відзначити професійне інформування та професійне консультування, що є елементами іншої соціальної послуги – професійної орієнтації. Цільове призначення такого інформування – підтримати професійне самовизначення особи на основі з'ясування різних її суб'єктних характеристик, зокрема професійних інтересів, стану здоров'я, індивідуально-психологічних характеристик тощо [15].

Профілювання сьогодні вважають інноваційною технологією діяльності сервісних соціальних служб, що спрямоване на зниження рівня довготривалого безробіття, зменшення персонального періоду пошуку роботи [16, с. 427], запобігання його поширенню [17]. Окреслена технологія допомагає визначити індивідуальні характеристики особи, мотивацію, місце у загальній групі безробітних, прогностичний показник тривалості безробіття та потенційність бути зайнятою, а також оптимальний та ресурсно ефективний пакет [18, с. 8].

Профілювання як технологія випробуване центрами зайнятості різних держав, зокрема Словенії, Нідерландів, Польщі, Німеччини, Данії, Ірландії, Швеції, США [18, с. 5]. Різняться лише моделі. Здебільшого використовують комбінування формального (статистична модель зайнятості) та неформального (на експертних опитуваннях фахівців у сфері зайнятості) методів профілювання. Тож Україні пріоритетно варто використовувати профілювання із залученням соціальних працівників та/або на основі статистичних даних [19, с. 5–6]. Як стверджує Н.В Савченко, для сегментації безробітних та визначення необхідних послуг для сприяння їх зайнятості використовують метод залучення соціальних працівників [18, с. 80].

Реалізацію права на професійну орієнтацію законодавчо пов'язують із самовизначенням та реалізацією здатності особи до праці (ст. 17 Закону України № 4219 [10], ст.ст. 7, 32, 33, Закону України «Про зайнятість населення» [1], ч. 6 ст. 38 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» [20], Порядок з надання послуг з професійної орієнтації осіб [15]). Європейські стандарти цієї послуги для осіб з інвалідністю базуються на засаді, що пріоритетними для пошуку є напрями роботи в межах професії, яку б обрала людина, якби не мала інвалідності [21]. Зазначений стандарт повинен бути закріплений у Законі України «Про зайнятість населення». З огляду на нашу пропозицію, не погоджуємося із висновками деяких вчених, що профорієнтація у сфері працевлаштування особи з інвалідністю має специфічні особливості, оскільки вирішальним є не інтерес людини та її психологічні особливості, а індивідуальна доступність професії (клінічні, психофізіологічні особливості, можливості адаптації до обраної професійної діяльності) [22].

Відповідно до Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» професійна орієнтація є складовою реабілітаційного процесу – професійної реабілітації особи з інвалідністю (ч. 1 ст. 17, ст. 38) [20]. Такий законодавчий підхід є синхронним до досвіду іноземних держав. Так, у Швеції професійна орієнтація здійснюється спеціально утвореними для професійної реабілітації центрами (як приклад, центр професійної реабілітації «Стенста-Центр»). У Фінляндії функціонує близько ста центрів професійної реабілітації осіб з інвалідністю, які пріоритетно надають послугу професійної орієнтації. У Німеччині ця послуга є складовою мінімального соціального пакету зайнятості осіб з інвалідністю поряд із такими, як: можливість доступу до робочих місць, захист від незаконних звільнень, профконсультації та сприяння працевлаштуванню, технічне оснащення робочих місць) [21].

Чинне законодавство містить дві дефініції професійної орієнтації, які, на перший погляд, є однаковими. Однак, перше із наведених, на нашу думку, акцентує увагу (хоч і не називає прямо) на результатах оцінювання повсякденного функціонування особи, яке згідно із Основами законодавства України про охорону здоров'я проводять з метою визначення наявності / відсутності порушень структур та/або функцій організму людини, компенсаторів обмежень повсякденного функціонування особи, та необхідності оцінки потреб в інших сферах життєдіяльності (ст. 69¹) [23]. Для системності наведемо дві дефініції:

1) науково обґрунтована система форм, методів, засобів впливу на особу для сприяння її професійному самовизначенню на основі врахування стану здоров'я, освітнього і професійно-кваліфікаційного рівнів, інтересів, здібностей, індивідуальних, психофізіологічних особливостей та потреб галузей економіки (ст. 1 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю») [20];

2) комплекс взаємопов'язаних економічних, соціальних, медичних, психологічних і педагогічних заходів, спрямованих на активізацію процесу професійного самовизначення та реалізацію здатності до праці особи, виявлення її здібностей, інтересів, можливостей та інших чинників, що впливають на вибір або зміну професії та виду трудової діяльності (ст. 32 Закону України «Про зайнятість населення» [1].)

Елементами професійної орієнтації є професійні: інформування, консультування, відбір та діагностика (ст. 33 Закону України «Про зайнятість населення» [1]). Натомість, відповідно до ст. 38 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю» професійний відбір та професійна орієнтація є самостійними складовими професійної реабілітації особи з інвалідністю, де перший є науково обґрунтованою системою визначення ступеня придатності особи до конкретної професії, спеціальності (робочого місця, посади) відповідно до встановлених законодавством нормативних вимог (ст. 1) [20]. Фахівці у сфері соціальної педагогіки стверджують, що поняття професійний відбір та психологічний відбір є тотожними за змістом [24, с. 67]. З огляду на законодавчі визначення, висновок, що психологічний відбір є однією із складових професійного, виглядає менш дискусійним.

Підтримуємо твердження Д.Ю. Швеця про доцільність розмежування поняття «професійна орієнтація» та «професійний відбір». Перша покликана допомогти особі у її професійному визначенні та зростанні, а друга полягає у з'ясуванні ступеня придатності людини для певного виду діяльності на підставі співставлення її індивідуальних характеристик професійним вимогам, а також можливість вирішення завдань розподілу спеціалістів, комплектування навчальних та професійних груп, добір спеціалістів до групи, що вже функціонує [25, с. 99].

З огляду на тісний зв'язок отриманої особою освіти та її працевлаштування, відзначимо важливе значення професійної орієнтації щодо молоді з інвалідністю ще на етапі обрання ними напряму навчання для отримання професійно-технічної чи вищої освіти: мала б сприяти виправданому вибору професії, місця роботи, власних можливостей, шляхів професійного розвитку. Як видається, застосування професійної орієнтації у період обрання професії, спеціальності сприятиме найкраще досягненню балансу між професійними індивідуальними якостями, уподобаннями та індивідуальними особливостями людини і потребами ринку праці у працівниках відповідних професій і кваліфікацій (тобто законодавча мета профорієнтації була досягнута [15]).

Як свідчать положення Національної стратегії із створення безбар'єрного простору України на період до 2030 р., професійна орієнтація сьогодні не належно надається, що створює бар'єри для реалізації права на працю особами з інвалідністю (напрямок 6). Удосконалення потребують напрямки отримання навичок написання резюме, проходження співбесід, фінансової та цифрової грамотності [26].

Ще однією соціальною послугою є професійне навчання відповідно до здібностей, функціональних можливостей та з урахуванням потреб ринку праці (ст. 34 Закону України «Про зайнятість населення») [1]. Важливо його проводити його вчасно та відповідно до віку. Про це свідчать соціологічні дослідження. Переважна більшість респондентів серед людей з інвалідністю віком 60+ (81%) не готові здобувати нові навички чи опановувати нову професію. 20% молоді повністю готові. Загалом 15% респондентів готові опановувати професію, здобувати навички, а 60% взагалі не готові [2]. Переважно респонденти готові здобувати навички самостійно онлайн 47%, відвідувати офлайн курси 42% та проходити неоплачувані стажування в компаніях 35% [2, с. 71].

Важливо застосовувати клієнтоорієнтовний підхід для організації освітніх сервісів, зробити їх доступними, адаптивними ефективними з використанням інклюзивних медіатехнологій [27].

К.В. Бориченко наводить аргументи, що професійне навчання осіб з інвалідністю є комплексною соціальною послугою, оскільки передбачає узгоджені дії фахівців із надання системної допомоги у набутті відповідного рівня професійної кваліфікації для професійної діяльності та конкурентоспроможності на ринку праці (експертними комісіями / органами медико-соціальної експертизи, кар'єрними радниками, психологами, закладами освіти, роботодавцями тощо) [3, с. 463].

За результатами аналізу законодавчих норм, проведемо порівняння понять «професійне навчання» та «професійна реабілітація». Вважаємо, що їх можна співвідносити по-різному: 1) це – тотожні поняття, окреслені двома різними термінами; 2) професійне навчання є елементом ширшого поняття професійна реабілітація.

Професійна реабілітація у значенні, закріпленому у ст. 1 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю», як система заходів, спрямованих на підготовку особи до професійної діяльності, відновлення чи здобуття професійної працездатності шляхом адаптації, реадaptaції, навчання, перенавчання чи перекваліфікації з можливим подальшим працевлаштуванням та необхідним соціальним супроводженням з урахуванням особистих схильностей та побажань особи, поглинає професійне навчання. Водночас, підставними вважаємо твердження, що професійне навчання як професійна реабілітація повинне надаватись особам, що втратили контакт із ринком праці або особам, яким необхідний додатковий захист (особи із психосоціальною та інтелектуальною формою інвалідності, особи з першою групою інвалідності, особи з інвалідністю, посада та спеціальність яких втратила актуальність на ринку праці). Натомість для інших осіб з інвалідністю потрібно забезпечити доступ до професійної освіти [28, с. 33]. І те, і інше є формою професійного навчання. Особи з інвалідністю включені до переліку осіб, які мають право на особливий соціальний статус у галузі професійної (професійно-технічної) освіти Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» [29].

Працівники – особи з інвалідністю проходять професійну підготовку, перепідготовку або підвищення кваліфікації впродовж трудової діяльності відповідно до Порядку проведення професійної підготовки, підвищення кваліфікації та перепідготовки осіб з інвалідністю, зареєстрованих у державній службі зайнятості, за рахунок коштів Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю [30].

Своєрідною «дорожньою картою» у процедурі пошуку зайнятості особи з інвалідністю є індивідуальний план її працевлаштування, який формується під час надання відповідної соціальної послуги та базується на індивідуальній програмі реабілітації особи з інвалідністю. Він є основою моніторингу працевлаштування як комплексної соціальної послуги у сфері зайнятості особи. Весь комплекс заходів, що формує зміст цієї послуги, є послідовними діями, які включають всі вище проаналізовані послуги та спрямовані на результат – працевлаштування особи. Результативність надання послуги оцінюють шляхом моніторингу про здійснення заходів, можливості інтеграції особи на ринку праці, ризику тривалого перебування її непрацевлаштованою. Неефективні заходи змінюються шляхом внесення змін до індивідуального плану працевлаштування (абз. 8 п. 1) [13].

Висновки. Ефективність застосування законодавчих норм залежить від їх чіткості та системності. Законодавче регулювання у сфері надання соціальних послуг державною службою зайнятості потребує впорядкування. Перелік соціальних послуг, закріплених у Законах України, повинен бути єдиним. Потрібно узгодити між собою Закони України «Про зайнятість населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю». Законодавчі дефініції повинні бути єдині та універсальні, бути закріплені у базовому законі, що регулює відповідну сферу відносин та застосовуватися у інших законах із змістом, передбаченим у базовому. Всі дефініції, що стосуються сфери зайнятості повинні бути закріплені у Законі України «Про зайнятість населення».

Проведена професійна орієнтація осіб з інвалідністю на етапі обрання ними напряму навчання для отримання професійно-технічної чи вищої освіти сприятиме їх ефективному працевлаштуванню з урахуванням індивідуальних характеристик та стану ринку праці.

Пропонуємо законодавчо закріпити стандарт працевлаштування осіб з інвалідністю, що пріоритетними для працевлаштування є напрями роботи в межах професії, яку б людина обрала, якби не мала інвалідності взагалі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про зайнятість населення: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5067-VI / База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>.
2. Дослідження потреб осіб з інвалідністю у засобах до існування та доступу до ринку праці в умовах війни в Україні на замовлення. ГС «Ліга Сильних». 22 лютого 2025 р. 192 с. URL: <https://www.sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=336#>.
3. Бориченко К.В. Професійне навчання осіб з інвалідністю в Україні. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2025. Випуск 44. С. 458–463. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15622327>.
4. Бориченко К.В. Гарантії права на зайнятість осіб з інвалідністю. *Електронний науковий журнал*. 2025. № 4. С. 195–197. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-4/43>.
5. Бурак В.Я., Ласько І.М. Правове забезпечення професійного навчання і професійної орієнтації вразливих категорій населення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. С. 408–413. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.58>.
6. Пилипенко П.Д., Рим О.М., Бурак В.Я. Стандарти соціального захисту осіб з інвалідністю: новели законодавства України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 11. С. 222–225. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-11/51>.
7. Рим О.М. Працевлаштування осіб з інвалідністю: відкладені старі та нові виклики. *Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання в Україні: матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Львів, 08 грудня 2023 р.)*. Львів. 2023. 636 с.
8. Оверчук В.А. Професійне навчання осіб з інвалідністю в Україні: реалії та можливості. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 2 (19). С. 283–288. URL: http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/19_2019/44.pdf.
9. Тищенко О.В., Черноус С.М. Формування безбар'єрного простору у сфері праці для осіб з інвалідністю як напрямок соціальної політики держави. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. Випуск № 5: частина 1. С. 444–453. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.05.1.73>.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення права осіб з інвалідністю на працю: Закон України від 15 січня 2025 р. № 4219-IX / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4219-IX#Text>.

11. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття: Закон України від 2 березня 2000 р. № 1533-III / База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-14#Text>.
12. Про затвердження Порядку надання соціальних послуг суб'єктам ринку праці кар'єрними радниками, спеціалізованими кар'єрними радниками, консультантами по роботі з роботодавцями: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2023 року № 237. / База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237-2023-п#Text>.
13. Про затвердження Порядку реєстрації, перереєстрації зареєстрованих безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 березня 2023 р. № 446. / База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446-2023-п#Text>.
14. Методика здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних: Наказ Мінсоцполітики від 19 грудня 2018 р. № 1910. / База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1517-18#Text>.
15. Про затвердження Порядку з надання послуг з професійної орієнтації осіб: Наказ Міністерства розвитку, торгівлі та сільського господарства України від 30 жовтня 2020 № 2203. / База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1129-20#Text>.
16. Кузьмін В., Тургенєва А., & Демченко І. Технології покращення надання соціальних послуг в Україні в сфері зайнятості. *Social Work and Education*. 2020. Vol. 7. № 4. С. 418–435. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/24606>.
17. Савченко Н.В. Профілювання клієнтів як інноваційна технологія діяльності сервісних інституцій. *Держава та регіони*. Серія: Державне управління, 2018. № 2(62)/ С. 79–84. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2018/16.pdf.
18. Волгіна О., Гусак Н. Профілювання та кейс-менеджмент в сфері зайнятості населення: метод. посібник. ПРООН в Україні. Проект «Підтримка реформи соціального сектору в Україні». К.: Ваїте. 2017. 72 с.
19. Ільч Л.М., Якимова Н.С. Сучасні технології профілювання безробітного населення та можливості їхнього застосування в Україні. *Економіка та держава*. 2015. № 8. 2015. С. 84–86. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2015/20.pdf.
20. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 6 жовтня 2005 р. № 2961-IV / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>.
21. Європейські методи професійної орієнтації людей з інвалідністю. *Громадський простір*. 15 грудня 2017 р. URL: <https://gurt.org.ua/news/informator/42385>.
22. Заярнюк О.В. Профорієнтація як чинник раціонального працевлаштування осіб з обмеженими фізичними можливостями. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*: тези доп. Сьомої міжнар. наук-практ. конф. К., 2007. С. 566–567.
23. Основи законодавства України про охорону здоров'я Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801-XII / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#n1167>.
24. Мирошніченко Н.О. Соціально-педагогічна профорієнтація молоді з інвалідністю в умовах реабілітаційного закладу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.Р. Драгоманова*. Випуск 23. Серія 11: Соціальна робота. Соціальна педагогіка. 2017. С. 62–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_011_2017_23_13.
25. Швець Д.Ю. Організаційно-правові форми сприяння зайнятості: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.05. Харків. 2017. 192 с.
26. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. №366-р. / База «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-р#Text>.
27. Куваєва Т.В., Гусак Н.А., Кулівар В.В. Клієнтоорієнтовний підхід до формування освітніх сервісів з використанням інклюзивних медіатехнологій. *Економіка та суспільство*. 2025. Випуск 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-81>.
28. Богданов С., Мойса Б. Пропозиції до політики щодо працевлаштування осіб з інвалідністю / Лабораторія законодавчих ініціатив. 2017. Липень. 40 с.
29. Про професійно-технічну освіту: Закон України від 21 серпня 2025 р. № 4574-IX / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4574-20#Text>.
30. Про реалізацію стаття 18-1 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю»: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 № 1836. / База даних «Законодавство України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1836-2006-п#Text>.